

330. e

Handwritten text from the adjacent page, including numbers and fragments of words:

Pr
bi
di
üb
bi
2/2
3/2
4/2
5/2
6/2
7/2
8/2
9/2
10/2
11/2
12/2
13/2
14/2
15/2
16/2
17/2
18/2
19/2
20/2
21/2
22/2
23/2
24/2
25/2
26/2
27/2
28/2
29/2
30/2
31/2
32/2
33/2
34/2
35/2
36/2
37/2
38/2
39/2
40/2
41/2
42/2
43/2
44/2
45/2
46/2
47/2
48/2
49/2
50/2
51/2
52/2
53/2
54/2
55/2
56/2
57/2
58/2
59/2
60/2
61/2
62/2
63/2
64/2
65/2
66/2
67/2
68/2
69/2
70/2
71/2
72/2
73/2
74/2
75/2
76/2
77/2
78/2
79/2
80/2
81/2
82/2
83/2
84/2
85/2
86/2
87/2
88/2
89/2
90/2
91/2
92/2
93/2
94/2
95/2
96/2
97/2
98/2
99/2
100/2

11
DE
MORBIS LITTERATORVM EPIDEMICIS
EORVMQVE RECTA SANANDI RATIONE
BREVIS COMMENTATIO

QVA
VIRO
CLARISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO
IOANNI DAVIDI
REICHELIO

KRUMHERMERSDORFIO MISNICO
MAGISTRI PHILOSOPHIAE HONORES

NUPER
IN IPSVM COLLATOS

GRATVLATVR
SOCIETAS AMICORVM QVORVNDAM

AUCTORE *M. Franco.*
ANTONIO FERDINANDO PHILIATRO

MED. PRACT

L I P S I A E
LITERIS VIDVAE LANGENHEMIAE

DE
MORBUS LITTERATORVM EPIDEMICIS
FORMAQUE RECTA SANANDI RATIONE
BREVIS COMMENTATIO

AVV
VIRI
CLARISSIMO ATQUE DOCTISSIMO

DOMINO
IOANNI VALLI
Sunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.

HELLIO HORAT. Epist. l. i.

MAGISTRI PHILOSOPHIAE HONORIS

IN VER

IN PRIMUM COLLECTOS

CREATIVAT

SOCIETAS AMICORVM QUORVNDAM

AVCTORE

ANTONIO FERDINANDO PHILIPPO

MDCCCXXXII

LIPSIAE

LITTERIS ADVAE LANGENHEIMIAE

VIRO CLARISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

R E I C H E L I O

S. D. P.

GOTTLIEB LEBRECHT GROSSE, Chemnic. Mifn. Th. St.
CHRISTIANVS FRIDERICVS IOB, Adorfenf. Mifn. Th. St.
SAMVEL ~~GOTT~~LIEB FIEDLER, Lauenftein. Th. St.
IOANNES IOSEPHVS HORN, Giesmannsdorf. Sil. I. V. St.
SAMVEL FRIDERICVS VOIGT, Eubenf. Mifn. Th. St.
CAROLVS GOTTFRIED KRAVSE, Schwarzenb. Mifn. Th. St.
CHRISTIAN. FRID. GVIL. SCHWEIDNIZ, Belger. Saxo. Th. St.
ANTONIVS FERDINANDVS PHILIATER, Med. Pr.

Posteaquam nobis renunciatum est de summis TIBI honoribus in philosophia artibusque liberalibus tributis, tanta animum affecit laetitia nostrum, ut TIBI fausta quaeuis propter integerrimam, quae per multos iam annos inter nos intercessit, amicitiam precari constitueremus; amor ille sincerus, quem TIBI, elegantiae doctrinae tuae, TVIS que debemus virtutibus, quemque vltro offerre nostrum esse existimamus, vix concedere videbatur nostra vota pro TVA salute nuncupanda arctis circumscribere cancellis et tantummodo in priuatis significare parietibus, potius palam TVAS virtutes profiteri officium exigebat, vnde nostrae amicitiae monumenta perpetuo duratura exstruere curauimus. Verum, qua ratione huic satisfacere vellemus officio, non statim inter nos conuenire potuimus, nostri enim amici, deliciae et ornamenta nostra, illo ita fungi volebant, ut omnis a nobis vanae gloriolae iactatio et commodi cupido procul abesset:

* 2

nam

nam eo, quo plerique gratulari solent consilio, id est, ut conuiujs laetis
interfuit, hoc non aggressi sumus opus, medice enim nobis est viuendum,
pingues ideo epulae nostrae non conducunt sanitati, quam ob causam
omnem prandii adparatum recusamus, ne cum alijs eandem sententiam
sequi videamur; quapropter etiam medico prouinciam animi nostri sen-
sus TIBI declarandi commisimus, qui et propter artem, quam profite-
tur, nostrae sanitati et utilitati publicae maximopere inferuire studet,
de cuius animo ita sumus certi, ut contrarium nobis persuaderi nullo
modo simus concessuri. Accipias itaque velim eo, quo soles, animo nostra
haec minuscula, quae etsi omnibus prorsus ornamentis ac elegantia sint
destituta, tamen ab animo TIBI deditissimo proficiscuntur, et quis est,
cui sinceritas et fides nostra displiceat? Certe TIBI, VIR CLARIS-
SIME, AMICE INTEGERRIME, persuadere poteris felicis-
simum illum diem, quo TE praemijs eximia tua doctrina dignis atque
honoribus a laudatissimis viris TIBI decretis ornatum conspiciere licet,
grata animi recordatione semper imis infixum esse mansurum medullis.
In laudes TVAS quidem excurrendi amplissimus nobis aperitur campus,
quas ne paginae ceperint, si iis enarrandis immoraremur; sed modestia
TVA, quam offendere maxima esset iniuria, nobis haec silentio prae-
tereunda praecipit, cui eo magis morem gerimus, quo magis TVVS
fauor singularis, quo excidere ne vlllo quidem optamus tempore, nobis est
gratus atque acceptus. Amicitiae vero nostrae hoc tribuas velim, ut
votis ad Deum ter Optimum Maximum pro TVA salute fuis fausta
quaeuis TIBI precemur: sit TIBI semper praesto perpetuo fauore
aeternum numen, omnes TVAS actiones ita dirigat, ut eius gloria pro-
moueatur, TVAque in dies augeatur felicitas. Concedat nobis gau-
dium TE mox maioribus honoribus decoratum omnique felicitatis genere
tumulatum videndi, sic enim nobis nunquam occasio deerit TIBI TVIS-
que demonstrandi nos esse eos, qui TE admodum delectentur. Quod re-
liquum est TE rogamus, ut et in posterum nos TIBI commendatos ha-
bere velis, ad nos quod attinet semper in eo erimus multi, ut intelligere
posses nos TIBI esse deditissimos atque amicissimos. Scripsimus Lipsiae
Dominica Inuocauit cIo 1666 LXVII.

S. I.

Instituti ratio.

More a maioribus nostris aequae ac nobis recepto, quem et propter eximiam utilitatem magnifacere et propter praestantiam singularem laudare solemus, id potissimum curae nostrae mandatum esse intelligimus lectores nostros de instituti nostri ratione, vel paucis vel pluribus verbis, prouti id nobis placere aut necessitas rei exigere videtur, erudire atque illis sub commentationum nostrarum initium totius rei tractandae omnia proponere capita, ut eo facilius interni animi nostri sensus, quos, aut quorundam saepius obscurum, id est doctum, aut nonnullorum leue minusve accuratum scribendi genus, ne augurari quidem permittit, perspiciantur; hacque notitia imbuti eo melius quaestiones propositas sub examen rigorosum vocare atque acerrimo iudicio submittere possint. Cum autem consilium nostrum in conscribendis quibusdam commentationunculis semper eo pertinuerit, ut utilitati omnium quam maxime inferuimus, diligenter inutilia exterminanda, centiesque dicta proscribenda esse duximus, et maxime prospeximus paruis libellis imprimendis repente prelo silentium imponere; sic quoque iam nostram in eo collocauimus operam, ut temporis ratione habita breuiter eos morbos, quibus multos iam e litteratorum familiis oppressos conspiciamus, recensamus atque his malis medelam afferamus. Nolite autem existimare nos ea in medium prolaturus esse, quae ab artis salutaris Patribus de litteratorum infirma valetudine variisque morbis litteris fuerunt mandata, quis enim ignoret peritissimos olim viros, SCHACHERVM, HOFFMANNVM, TEICHMEIERVM, IVCHIVM, WEDELIVM, STOCKIVM, RICHTERVM aliosque de morbis aequae ac sanitate litteratorum satis eleganter et accurate commentatos fuisse? De malo adeo hypochondriaco, solo iam nomine horrendo, tot scripta extant, ut ingentem bibliothecam ex iis conficere possis. Quid igitur nobis agendum fuisse censetis, cum quaedam prelo, nominis famam propaganti,

A

paganti, cuius rei studio plurimi ducuntur, committere vellemus? Ex raptō viuere noluimus, tristissimum siquidem fatum, quod plerisque imminet, timore terroreque nos ita repleuit, vt calamus scriptorius in terram e manu decideret, nam

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Minus honestum praeterea nobis esse videbatur, balneatorum et circumforaneorum paruas officinas spoliare et vetularum scrinia euacuare; igitur opima quaerebamus spolia, veterum Graecorum, Latinorum, Arabum et recentiorum quamplurimorum medicorum magna volumina, a paucis lecta et a paucioribus intellecta, euoluimus atque perlegimus, sed indices puta, spe certissima, fore, vt quaedam inueniremus, quae in succum et sanguinem conuertere possemus, sed omni prorsus solatio destituti libros illos seposuimus. Interim aliam ingressi viam gazophylacia, aurifodinas atque armamentaria medica perreptauius, vt congestis formicarum more aceruis reconditarum rerum thesauros aperiremus; verum ibi nulla vola, nullum vestigium, nedum ipsius nominis horum, quos descripturus sum, morborum mentio nobis occurrit. Proprio itaque Marte rem aggredi sum coactus, atque de morbis litteratorum epidemicis eorumque recta sanandi ratione pauca quaedam perscripsi; quo quidem in argumento pertractando ita versatus sum, vt *de morborum epidemicorum natura in vniuersum* quaedam praemittam, deinde *grapsopyreton* describam, *tympanitidem technicam* delineem, *cephalascari-diam* depingam, *chlorosin virilem* proponam et demum *phthiseos iaciquou* naturam explicem. Polliceor atque in me recipio hanc meam qualem-cunque operam omnibus breuitate quidem se commendaturam, nouitate animum oblectaturam atque vtilitati denique litteratorum consultaturam esse.

§. II.

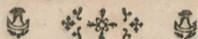
De natura morborum epidemicorum in genere.

Ordinis ratio exigere videtur, pauca quaedam de genuina morborum epidemicorum indole praefari, vt primo statim obtutu nostri lectores quid sentiamus intelligant, eoque melius de labore nostro iudicium ferre possint. Sisyphi sane saxum mouere videar, si multis verbis explicare velim, quis nobis litteratorum veniat nomine? Omnis videlicet, qui litteras, etsi etiam sint ABC, nouit, est litteratus: is etiam est litterati nomine ornandus, qui fauce auida omnes sapientiae fontes exhausisse sibi persuasum habet et maximas res molitur, doctum quippe hominem e supercilio adducto, ingressu tardo et sermonibus tumorem erudi-

eruditionis leuantibus intelligere poteris; quo autem iure tribuendum sit hoc nomen viro, omnia, quaecunque demum sciat, penitus cognoscanti, iudicio aliorum relinquo? Quos mihi proposuerim litteratos, meum non est disquirere, sed in prudenti lectorum optione reponam. Progrediendo ad morborum explicationem accedimus, eamque propterea addimus ne contra Logicorum leges peccemus, cum alias etiam experientia doceamur vocis notionem omnibus in arte medica tirunculis satis perspectam esse, qui quidem, antequam in scholis in eorum naturam causasque inquisuerint, grauissimis tamen morbis curandis se aptos esse existimant, ita vt fere illud de quibusdam medicis dici queat, quod in vniuersum de eruditis pronunciat: eruditi nascuntur non fiunt, scilicet naturae beneficio. Quid igitur morbus sit, possitne hoc aliquem nostrum fugere? Ea nimirum hominis constitutio, qua actionibus recte obeundis ineptus est, et qua perpeffiones sentit ingratas, dicitur morbus; grauior autem morbi est species, si quis sensu omni communi sit destitutus; igitur

Orandum est, vt sit mens sana in corpore sano.

Cum morbis vinculo necessitatis propter primam statim syllabam mors suae mortis saltem timor est coniunctus, et sane multi diem supremum, non vi illata neque ex causis naturalibus, obire coguntur, sed funesto abripiuntur fato his praecipue calamitosissimis temporibus, quibus grauissimi morbi ciues quosdam academicos cruciare videntur, ita, vt si ipsis opem ferre recusemus summam iacturam virorum, non re et doctrina, sed nomine et opinione tenus, doctissimorum faciamus lugubrique vultu reipublicae litterariae appropinquantem interitum prospicere debeamus. Tot tantique Lernaeae similes hydrae in musaea irrepserunt morbi, epidemicorum nomine ab iis, qui Aesculapii sacris funguntur ministeriis appellati et ab vna eademque causa inuecti; horribilia illa monstra, Gallicae Hyaeae ad modum faeuientia et optimae spei iuuenes virosque morti tradentia ciuili, communis causa, aeris nitrum vna cum aliis particulis adscitis arsenici vel sublimati vim acquirens, progeniuit. O lamentabile fatum, quod si vitare velitis diaetae legibus, ex sententia IVNKERI non quidem *Mosaicis* verum *Euangelicis*, morem geretis, et quanquam medice viuere sit pessime viuere, non tamen consilia praesidium medicinae spernetis! Aeris intemperies, crassissimae nebulae his temporibus ortae, cibi potusque intemperans haustus, vigiliae et somnus, quies et motio, se = et excretiones et denique animi affectus, quas res vulgo *non naturales* salutamus, multis morbis procreandis,

creandis, nutriendis, fouendis alendisque largam praebent facultatem. Accedit et hoc quamplurimos nostrum hac in re peccare et potissimum eo tempore, quo honoribus academicis ornati lautis interesse videamus epulis, cui consuetudini et medici sese accommodare atque praecepta egregia, aliis diligenter commendata, negligere solent, sed

Spes bene coenandi nos decipit.

§. III.

De Grapsopyreto.

Propius accedamus ad rem propositam, atque recenseamus eas morborum epidemicorum species, quas inter nostrates quam maxime obuias deprehendimus: primo igitur loco *grapsopyretum* ponere mihi liceat, cuius morbi ne vllus quidem medicorum, quantum ego scio, fecit mentionem, quanquam negare non audeam eum et olim fuisse notum, quippe cum ex *IUVVENALE* edoceamur atrocissimum hoc malum et eius aetate litteratorum inuasisse animos, sic enim ille:

Laqueo tenet ambitiosi

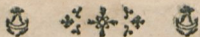
*Consuetudo mali, tenet insanabile *) multos*

Scribendi cacoëthes et aegro in corde senescit.

Germanico idiomate illud malum exprimerem: *das Auctorsieber*, illudque quoad paroxysmos vehementiores cum furore vterino muliebri comparandum esse ac cum feбри in omnibus fere indiciis conuenire suspicer. Vera febrium natura in motu cordis, arteriarum ac venarum conuulsuo cum aliarum partium variis symptomatibus consistit; sic quoque similem cachexiam *grapsopyretos* prodit, omniaque symptomata docent maximam venarum cordis adesse conuulsionem, quod ex serie orationis nostrae iam luculentius patebit. *Vena publica*, e sinistro cordis ventriculo ascendens et ramos cephalicae sinistrum et dextrum permeans, magnas in capite turbas excitat, quibus resistere perpauci audent, stimulantibus enim blanditiis ita constrictos tenet ipsos, vt sese totos voluntati huius venae dedant atque variis scriptis nominis gloriam adipisci et se muneribus publicis admoueri tentent. Anxia cordis palpitatio et tremor ipsos inuadit, hinc spasmodici motus manus penetrant vt scalpello arrepto calamos scriptorios attemperent, quorum tamen extremitates cordis angore, cum meditatio rigida propter frigus eas in-

*) *IUVVENAL.* Sat. VII. v. 50. sq. non perperam illud malum insanabile esse credidit, hoc sensu, si esset malum haereditarium aut morbus chronicus,

Principiis obsta, sero medicina paratur.

nadens fluere recuset et in chartam non possit conici, dentibus admordens. Librorum magna tanquam aggeribus circumdatos copia conspicies, ex quibus apum quidem more varia colligunt, quia vero iis ingenium est praecox non dulcia mella, non bonus chylus, possunt confici; sed potius crudi et peregrini cibi proueniunt frugibus comparandi nimia arte ad maturitatis speciem coactis, sed saporis gratia durationisque tempore destitutis, nam

*Si forte suas repetitum venerit olim
Grex auum plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.*

Saeplissime etiam illud accidere solet, vt societatem hominum per tempus quoddam fugiant et abditu in cella sedeant, eam interdum relinquunt multisque obruti cogitationibus tanquam libellae alis destitutae humi rampant, redeant in cellam atque libellas imitentur in aurelias (*Puppen oder Verwandlungsbüßen*) inclusas. Quemadmodum autem libellae aliquot diebus post alia forma prodeunt cum quatuor alis membranaceis et ore forcipiformi, sic quoque febri hac decumbentes exeunt e muscaeis, cum foliis chartaceis ad prela aduolant, reiue litterariae scriptis grauiissima bella minantur, *) prouocant hostes eosque audacter aggrediuntur. Vnum silentio praetermittere non possum symptoma, quod multum iuuat ad hunc morbum accuratius cognoscendum, aegroti eiusmodi fere, quales in Tarantismo occurrunt, commotiones habent; phylautia nimia se ipsos laudare suaue commendare opera sibi arrogat,

*Gaudent scribentes, et se venerantur et vltro
Si taceas laudant, quicquid scripsere beati.*

Plura essent symptomata, quae his addi possent, tot enim esse perspicies, quot alphabetum habet litteras; sed potiora recensuisse sufficiat. Officii nostri praecipua pars in eo inest, vt quaedam de huius mali causis proferamus, quibus probe cognitis feliciori successu morbum hunc extirpare poterimus, cessante enim causa ipse quoque effectus cessabit. Eminet autem inter illas pruritus inclarescendi, nouaturiendi et contradicendi.

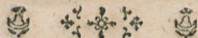
A 3

dicendi.

*) Consilium medicum est commendandum:

*Frangere miser calamos, vigilataque praelia dele
Vt dignus venias hederis, et imagine macra
Spes nulla vltior.*

Difficillimum reuera est patribus vim inferre liberis, at ex medicinae forensis legibus eos a crimine *παδοχηγιας* absoluedos esse credo, hic enim adfuit causa mortis *praedisponens*.

dicendi. Nihil hic mortalibus arduum est, coelum ipsum stulticia petunt atque aeternitatem chartaceam magnis voluminibus edendis esse acquirendam existimant; verum summi eiusmodi viri ceciderunt in profundum omnemque operam ac oleum perditum esse suo docent exemplo. Nimius amor parentum aliam constituit causam, mater enim vel pater ⁷⁷ filium tanquam egregium concionatorem, experientissimum medicum, aut celebrem Iurisconsultum mature salutare cupiunt, auctores suasoresque ipsi existunt, ut studio eminendi ardeat, calcar stimulosque ipsi addere solent, nam

*Clamosus iuuenem pater excitat,
Scribe, puer, vigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut vitem posse libello.*

Hinc illae lacrymae. Minime tamen est concedendum causas commemoratas totum negotium absoluere, aliis adhuc rationibus iuvenes impelluntur doctrinae edendi partus, iisque procurandi nutrimenta, quae sanitati ipsorum nocent magis, quam profunt. Scribendis libris quamplurimi Patronis commendari atque aliis praeferrere cupiunt, eoque citius praemia tanta eruditione, quantam iactant, digna sibi decernenda esse desiderant; quod institutum, nisi ipsi facile iudicaretis quanam sententia sit ferenda, si dedicationes eruditionis abortui aut monstro praefixas conspexeritis, sane crimine careret? Classicos eiusmodi auctores cum iis virginibus in vnum ordinem referendos esse quilibet videt, quae ante tempus sibi constitutum dulcia matrimonii gaudia gustant et eius rei argumenta famae suae noxia produunt. Sunt et qui lucri causa manus ad scribendum admoueant, quique nummis, quibus inhiant, a bibliopola acceptis tanquam homines nimiae elegantiae splendidis induti vestibus per vias vagare et virginum fauorem promereri satagant. Et si quis ad modum Don Quixotti suam tot tantisque superatis calamitatibus inuenerit Dulcineam matrimonia contrahere spondet atque mature ea procurat, quae, cum aliquando muneri cuidam publico praefectus fuerit, ipsi summe necessaria esse videantur. Nunc formulas huic morbo aptas exhibebimus, remedii prophylactici loco hoc optimum erit: R. Magist. verae prudentiae ʒj. Elix. propr. Martis ʒj. Refina solidioris doctrinae ʒʒ. Ess. antipraecipitantiae ʒʒ. Extr. herbae mimosae*) q. p. ʘ Fl. patientiae Grj, M. D. S. *Praeseruatitruaenkgen aller 3. Stunden ein*

*) Vocatur haec herba alias *noli me tangere*. Felix, quem aliena faciunt pericula cautum!

nen Loefel voll zu nehmen. Quomodo autem in malo remouendo ver-
 fandum sit iam docebimus. Aesclepiades quidem, CELSO auctore, *)
 officium medici esse dixit: *vt tuto, vt celeriter, vt iucunde curet. Id
 votum est, sed fere periculosa esse nimia et festinatio et voluptas solet.*
 Ergo et nos, ne cura nostra tantum sit *palliatiua*, per gradus procede-
 re constituimus, et diaphoreticis per poros cutaneos salia volatilia san-
 guinis expellere partesque putridas corrigere studebimus. R. Spir.
 anod. arbitrorum libris imprimendis publicorum ℥iij. Sal anonidis (*He-
 chelsalz*) eruditorum ℥℞. Essentia amara votorum vanorum ℥XII. M.
 D. S. *Eine Coffee-Tasse voll Früh und Abends zu nehmen.* R. Lixiuum
 criticorum acre ℥j. Sal acidum Satyricorum ℥j. Limatura philosopho-
 rum ℥ij. Rad. Alhandal **) ℥℞. D. S. *Laxiertraenkgen.* His praefidiis
 rite, vulgo *ex methodo*, adhibitis aegrotos nostros in stupham (*Schwitz-
 kasten*) immittere possemus, leniori autem incedamus via et calido siue
 potius feruenti balneo eos a fatis graui liberabimus malo. R. Absin-
 thium Ephemeridum Mj. Hb. inimicitiae, Hb. ignominiae, Tusillagi-
 nom: ***) aa Mjii. Flagellum ****) grauissimorum virorum ℥j. Sperma
 Sophiae ℥℞. Semina Momi ℥XII. S. *Species zum Schwitzbad.* Infun-
 datur aquae Phagedaenicae (*Beitzwasser*) tantum, vt ad morbo laboran-
 tis collum pertingat.

§. IV.

*) v. A. CORN. CELSI *de med.* III. 4. prius officium medici CHRYSOST.
 elegantissimus ille orator ac Presbyter commendat: ὁ ἱατρος ὀ πλεῖστα, ἀλλὰ
 τὰ πεπληρωτά διαρῦτοι καὶ θεγατεῦσι.

**) *Alhandal* s. *Coloquintis* est citrulli species, pulposa, fructibus fungosa,
 amarissima et foliis in profundas lacinias dissectis, continet femina amaris-
 sima, vehementer purgat. PLIN. XX. 30. asserit eam a Chryssippo medico
 et a Democrito in cibis fuisse damnatam, huic autem morbo maxime
 accommodatam esse intelliges. Diosc. IV. 178. varia, quibus κοκκινθία
 gaudet, nomina recenset, appellatur enim: cucurbita caprina, cucurbita
 Alexandrina, cucumer amarus. Ebr. חרררר et חרררר Arab. الحنظل
 Gr. πολυη ἄγρια. En, lector, meam eruditionem!

**) Alio nomine vocatur *filius ante patrem*. Quidam criticorum credidit
 omissa verba *esse desiderat*, atque allusionem fieri statuit ad historiam Daedali
 et Icaris, cereis pennis carcerem relinquentes, cum vero filius ante pa-
 trem esse voluerit atque soli appropinquauerit, prolapsus in aquam periit.
 Haec fabula docet, principium rationis sufficientis ex scholis eruditorum
 non esse proferendum.

****) Hoc scilicet sanguis aestuans ad quietem ducitur, quo vsus est praec-
 ceptor poetae, cuius ista vox:

Define, Praeceptor, posthaec non carmina dicam.

§. IV.

De Tympanitide technica.

Tympanitidem proprie sic dictam speciem hydropis esse CELSVS *) proficitur: *Nam, ventre vehementer intento, creber intus ex motu spiritus, sonus est*; plenius autem sic potest definiri, est tumor abdominis fixus, aequabilis, durus et a pulsione sonum edens, a partium et viscerum membranaceorum inflatione τεταωδες ortus. Illum a nobis describendum morbum non ad hydropem referre possum, quam inficias ire nolim originem huius morbi genuinam ex nimia flatulentia deriuandam esse, quapropter ei hoc nomen recte tribuendum censeo. Vocis enim si deriuationem spectare velis a gr. τυμπανίζεν, *grandem sonum edere*, descendit; sic quoque litteratorum nonnulli magnos excitant strepitus Mercurio viuo igni admoto similes, qui ingenti cum fragore totum fere aerem replet et celerrime sine spe alicuius commodi inde emanantis auolat. Veruntamen iniurii simus in nostros aegrotos, si eos propter has malas affectiones inutilibus terrae ponderibus associare velimus; qui viui quidem virtutis et meritorum inuidia laborant, mortui autem, fama ipsorum longe lateque dissipata, celebrantur; excoriati enim post mortem adhuc sicut asinorum pelles utilitati publicae inferuiunt. Indolem igitur et naturam huius mali in praua litterati affectione esse collocandam intelligimus, qua totum eius corpus, imprimis vero caput flatulentia docta vt vaccarum vbera lacte turgentia intumescit, grandes vbique spargit sonos, vapores exhalationesque vbique locorum dissipat, atque ad modum *Aetnae artificialis* LEMERII Chymici magnam vomit eruditionem atque aegrotum a solida rerum deterreret cognitione. *Technicam* eam vocauimus, vt appareat, qualenam discrimen inter hanc et naturalem intercedat, ab artibus liberalibus, quarum cognitionem penitus imbibisse sibi imaginantur, quarum tamen ne rudimenta quidem didicerunt; artes liberaliores igitur non quadam necessitate, cui ne vllus hominum resistere possit, sed casu quodam fortuito ex peruerso earum vsu haec mala protulerunt. Miserriam hanc conditionem ex symptomatibus clarius exponere licebit: adducto supercilio ingrediuntur, aliosque despectui habent, sese in omni litterarum genere versatissimos esse contendunt, hancque ob causam omnibus colloquiis doctis, de quacunque demum instituantur re, se immiscent, omniaque suis iudiciis subiiciunt, auctoritate dictatoria res propositas

*) CELSVS I. c. III. 21.

positas decernunt, cachinumque extollunt si vnum vel alterum sibi consentientem nacti fuerint. Illa ipsis rumpi existimes verbis ventum spirantibus, quibus res heroicas narrant auramque popularem inter eruditos captare, admirationem et laudem adipisci tentant; hinc testimoniiis singularis prorsus doctrinae vndequaue collectis et interdum auro argentoque entis nominis gloriam differre curant, vnde quoque accidit, vt tanquam cuculi inter eruditos famam propriam proclamant et suo se indicio prodant, in eiusmodi virum haec cadunt verba:

*Folle premis ventos: nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec scellopo tumidas intendis rumpere buccas.*

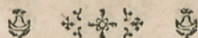
Procellosis ventis aduersarios prostrernere atque argumenta eorum dissipare student, ex quo luculenter apparet de ipsis Horatianum illud affirmandum esse: *eos ventorum regit Pater*. Viri *ἀεγοβατοῦντες* proferunt quidem verba eximia specie ornata atque diuersis, vt ita loquar, coloribus picta, sed bullarum, quibus pueruli delectantur, aquosarum fragilitati sunt simillima, id enim agunt

*bullatis vt == nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.*

Ipsimet multos ex omnibus facultatibus hoc morbo prostratos vidimus, hac labe singulatim philosophos infectos cognouimus, et quid mirum hoc alicui videri possit? Nonne ipsis aeris elasticitas, grauitas, ventorumque notitia inesse debet? Ex professo igitur doctrinam ventorum intelligant necesse est, at cum philosophia omnibus disciplinis ita inferuiat, vt nulla sine ipsa addisci ac diiudicari possit, patet et reliquas disciplinas hac contagione non carere. Permultos ex meo gratioso ordine noui arti suae nimium tribuentes, qui grauissimorum morborum causam penitus tollere se posse profitentur, obliti quidem nequaquam se dominos sed potius naturae ministros esse, quid? quod et alios contemnunt, qui in sanando non eadem via progredi velint. Inter Iurisconsultos multi reperiuntur doctores iuris vtriusque *Bullati*, quos non a comite Palatino creatos, sed aliunde hoc nomen adeptos esse tibi persuasum habeto, nouum enim ius naturae, nouum ius civile controuersum, publicum et quae ad Iurisprudentiam spectant introducere secundum ipsorum decreta conantur: auri fulminantis instar in republica Iurisconsultorum tumultus et fragores grauissimos mouent, qui tamen paulo post facile remittunt. An vero ab hoc malo omnes diuinarum

B

rerum

rerum periti liberi pronounciari possint, vehementer dubito. Capita fidei et morum quidam leuiter et remisse explicant, nouas sententias religionique contrarias fouent, in interpretandis oraculis diuinis suo indulgent ingenio, diuerfas interpretum opiniones e suggestu declamant, eos errauisse auditoribus affirmant, suasque sententias rem totam, vt aiunt, dirimentem solemni hac formula: *ego autem sic interpretor*, addunt, eruditorum dissidia narrant, debuccinant atque cum magna asperitate assensum extorquent, quibus artibus aures animosque auditorum fascinant; dici non potest, quantum res christiana exinde capiat detrimentum, cum ea consuetudo eruditorum dignitatem tollat et in praecipuis fidei capitibus, quid credendum, quid fugiendum sit, propter eruditorum dissensum obscuret. O irreparabile damnum, quod in miseros redundat mortales! A quibus potissimum causis haec oriuntur, nunc cognoscite, spasmodicae omnium corporis partium affectiones, neruorumque et cerebri vastissimi vapores largas manus tympanitidi praebent et omnes aegrotorum adiones omniaque verba tumida reddunt. Inuidia, misanthropia, lucri cupido, vanae gloriae captatio, benigna decepti vulgi iudicia et alia huius sursuris genera hunc morbum augent, plurimum autem phantasiae tribuendum est, qua ducti haud pauci sibi imaginantur se tantummodo omnes nosse litteras atque veri lapidis philosophorum vnice factos fuisse participes; quare et eorum sanatio difficillima redditur, ea enim experiundo verissima esse didicimus, quae olim omnium sapientissimus hominum monuit: *Ἴδον ἀνδρα δοξαῖα παρ' ἑαυτῷ σοφον εἶναι, ἐλπίδα μεντοι ἔσχειν ἀφρων μαλλον αὐτου*. Veruntamen omnem mouere lapidem et malum hoc, quantum fieri potest, funditus euellere tentabimus, si modo nostrum non plane aegrotis displicebit consilium. Opem ferre duplici ratione illo epidemico affectis morbo possumus, externis pariter ac internis medicamentis, spiritu volatili vagabundo repleta membra ad pristinum vocare statum prouidebimus. Patres venerandi artis salutaris per cucurbitas ventum extrahendi operam nauarunt,

*Vacuumque *) cerebro*

Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quaerat.

Ego

*) Colligo ex iis, philosophos plerumque homines ventosos esse, statuant enim nullum dari vacuum, cuius contrarium ex supra dictis elucet; hoc vero nobis minime concedunt, alias enim auctoritate, quae olim in barba residebat, priuarentur.

Ego vero experimentis feliciter procedentibus aliam viam ingressus sum, ferreum tripodem super prunas ardentem collocaui atque igne chymico ex aegroti corpore super tripodem collocato materiam peccantem euaporandam ventosque rarefaciendos annifus sum; ignis ille examinarius duo phaenomena meis oculis obiecit, vel enim particulae quaedam superstites manserunt in vsus humanos conuertendae, recens siquidem in forma minutissima quasi phoenix e cineribus prodiit, vel caput tantummodo mortuum fuit relictum. Praeterea antlia pneumaticae vsus quoque saluberrimus est, et ea ipsa magnam copiam e pneumatomachis eieci, multi contra rugosam inflauerunt pellem et demum ranae, bouis magnitudinem aequare contendentes, fortem experti sunt,

Dum vult validius

Inflare sese, rupto iacuit corpore.

Interne autem carminatiuis prudens medicus suam exercere poterit artem, qualia sunt aromatica, aerea, spirituosa, volatilia, olea destillata, ignea quidem, verum maxime salutaria media, vrpote, quae motum peristalticum intestinorum capitis augent, aerem ibi conclusum agitant atque opem ferunt desideratam. R. Sal intellectuale ℥℥, Spirit. sapientiae verae ℥℥. Ess. iudicii acuti Gʒii. Extr. quantum est quod nescimus. ʒj. Hb. desiderii plus discendi. ʒj. Hb. ignominiae et derisionis aa. Mʒi. Incis. contus. coq. in ∇ sanae rationis, detur cum instrum. Clysm. pro litterato. S. *Windzerreibendes Chyster wider die blaebende Colic.* Aliud R. Ess. diplaci (*Kartetschendisfel*) philosophorum ʒj. Gelatina hostium ʒj. Spiritus arrogantiam tollens Gʒ. acetum mordax Gʒii. M. D. S. XXX. *Tropfen früh und Abends zu nehmen.* Possunt etiam aures mordaci aceto lauari,

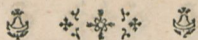
§. V.

De Cephalascaridia.

Ante omnia lectores commonefaciendi sunt, ne opinentur cephalascaridiam esse morbum illum castrensem, qui *febris Hungarica the-riodes*, siue *lues Pannoniae*, siue *cerebri vermis*, cuius pleniorum descriptionem nobis SCHENCKIUS suppeditauit, audit; prorsus enim nouus est morbus a nobis explicandus, germanice vocarem: *die Wurmsucht im Haupte*, primaria quippe eius sedes in capite esse deprehenditur. Ascarides inter cranium et duram matrem sibi fixum elegerunt locum, praecipue vero illa animalcula sinum frontalem occuparunt; maioribus nostris hunc morbum plane ignotum fuisse ex alto silentio

B 2

vbi que

vbique obseruato colligere licebit. SCHWAMMERDAMMIUS tria, in quibus commorantur, loca commemorat, ventriculum, intestina tenuia et crassa, et hepar; triplicis generis haec animalcula esse statuit, maxima sunt *teniae* ferociores, mediae magnitudinis sunt *lumbrici* et hi sunt vel solitarii, vel congregati et conglomerati, minima vero animalcula *ascarides* siue *acari*, qui habent singularem stationem in intestini recti margine, vbi quaedam sunt diuerticula, ex quibus destillat mucus intestinalis. Duabus obseruationibus rerum naturalium libros locupletare poteris, si ea, quae iam tecum communicamus, annotare velis; aliquando in sinu maxillari sinistro cuiusdam mulieris *ascarides* residentes inuenimus, quos per mixturam balsamicam *Hb. Tanacetii, Ruthae et Absinthii*, tanquam olim gentiles augurum et pontificis consilio per carmen *euocatorium* ex oppidis obsessis Deos tutelares, euocauimus. Proxime huic accedit *cephalascaridia*, en eius definitionem! est eiusmodi hominis conditio corrupta, qua intolerabilis pruritus et continuus alui cogitationum stimulus, quem graeci *τενεσμον ενυσιων* appellant, excitatur; interdum testudinem siue tumorem pericranium occupantem adiunctum habet. Ex his, quae vestro iudicio subiicimus, huius morbi indoles iudicanda est. Scribendi pruritus, grauissimorum malorum pater, totum perturbauit caput, cerebrumque, cogitationum laboratorium, functionum omnium animi et corporis officinam, emporium denique artium atque doctrinae, foribus vernium ita inquinatum esse deprehendimus, vti muscae aestatis tempore omnes res stercore conspurcare solent; deliria ingruunt, infirmi sibi non constant, de sua arte quisque sermones incompressos habet, in eorum libris minus accurata scribendi ratio, neque emendata vsuque recepta, vbique est obuia, saepissimeque fieri solet, vt magno Prisciano alapae in delirio insistantur, vel etiam vernaculae linguae consuetudinem, nescio qua contumacia, oppugnent. O si praeceptis CELSI tantum hi viri morem gererent, de eo, cui caput infirmum est dicentis: *Scribere, legere, contendere huic opus non est, utique post coenam: postquam nec cogitatio quidem ei satis tuta est.* Excrementa ingenii atque iudicii, quibus vasa capillaria tunicae Schneiderianae, quae vasorum capitis cloaca est, repleta et non raro rationis abortus et relaxamenta alterius symptomatis loco sunt, hinc constructiones inusitatae, verba ignominiosa et dura, resque bonis moribus contraria ac verecundiam offendentia in stercoreis eiusmodi scriptis, quorum tanta est familia, vt totum forum iis comburendis non sufficeret, inueniuntur. Vnde vero haec animalia

in

in caput? Per nares externum aerem haurientes. Experientia docti cognouimus odorem aromatum, piperis, nucis moschatae etc. vna cum aere in corpus humanum multa animalcula aut eorum semina inferre, quid mirum si inde varia exoriantur mala? Forsitan incredibile hoc cuiusdam videri posset, nisi ipse huius rei testis essem, vidi cadauer dissectum, cuius in sinu frontali erat materia purulenta a puluere sternutatorio proficiscens et per foramina in sinum frontalem deriuata; eodem modo haec res se habere videtur. Internam autem causam in *separatissimo* litterario latentem quaerere debes, quo videlicet in deuia seducti neque maiorum auctoritati neque coaeuorum consuetudini parere volunt, ambitione nimia commoti ea, quae per regulas grammaticas et longum vsu introducta sunt, amplecti recusant. Sapientissimum nostrae artis est monitum: antidota venenis esse opponenda, ergo quoque excrementa ingenii et iudicii excrementis *) sunt eiiciensda, cephalarticas igitur formulas conscribam. R. Terra sigillata antheimintica **) *Wß.* Hb. Hellebori Berolin. (*Niesewurzel*) Schoenanthum verustissimum (*unser lieben Frauen Bettstroh*) in sensu proprio q. p. S. Puluis Sternutatorius. R. Spir. prudentiae Gijii. Liq. elegantiae ℥ij. Tinct. humanitatis Gr. XII. Extr. Craniolariae ℥XII. M. D. S. XXIV. *Tropfen auf einmal.* Tumoribus curandis emplastrum est applicandum, venaesectio in fronte et sinapismus nimium aestum sedant, si autem vermiculi iusto sint maiores, trepanizatio est adhibenda; ipsemet vidi eiusmodi vermem trium vlnarum longum multisque ligonibus bidentibus cinctum, quem ex capite viri cuiusdam docti, antequam ad honores academicos aspirare poterat, ope trochleae, ***) qui saluti ipsius metuebant, eduxerunt.

B 3

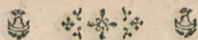
§. VI.

*) cf. aureus libellus, quem publici fecit iuris PAVLLINI sub titulo: heylsame Dreckapothecke.

***) Terra illa ex Arabia nuper mihi fuit missa, inscriptionem hanc in illa

lego *بُرْتَرُ الْعُغَيْبِ* excrementum vallium, optem vt otiosus quidam litteratus, quorum ingens est numerus, hanc vberius nobis describere vellet, cui materiam dicendi copiosam suppeditabo, certe res litteraria maxima emolumenta inde sperare poterit.

****) *Trochlea* ita dicitur musculus, quia quasi per trochleam circumrotatur, quae cochlea cartilago est, in oculo propendens, sita ad os maxillae superioris, iuxta internum oculi angulum; h. l. est instrumentum *Fuhrmannswinde* dictum, vt dicitur apud QVINCTIL. *Inst. orat.* XI. 3. §. 56.

S. VI.

De Chlorosi virili.

Diu multumque meditando perpendimus, quodnam vocabulum, quo naturam huius, animos multorum occupantis eosque externa specie Sirenum more decipientis, mali rite describere possemus, sit vsurpandum; ossium innominatorum ad modum illud malum *innominatum* appellare constitueramus, animi vero nostri huc et illuc fluctuantis sententia mutata incidimus in chlorosin virilem, virgineo illo cum morbo optime conuenientem. Chlorosis per se spectata est species leucophlegmaticae ex sanguine viscido, qua sanguinis periodus impeditur cum mensium obstructione et diaphoresi denegata, vnde fibris muscularibus obstructis ad quoduis opus peragendum tardae et segnes euadunt. *Virilis* contra chlorosis sexui virili peculiaris, inprimis iis, qui denominatione *Viri*, quo omnes sine vlllo ad matrimonium respectu eruditi appellari solent, abutuntur et se iam viros praestare debere existimant; quae est cachexiae species cum tumore pallido aut alio colore faciei proxime huic accedente coniuncta, qua vehementissimo flagrant desiderio sub vexillis Cupidinis strages amatorias dandi. Accuratus rem considerantes videmus eos plerumque pallere,

*At te nocturnis iuuat impallescere chartis. *)*

Inter-

*) Non displicebit, vtj opinor, meis lectoribus, si, quod necessitas ipsa hoc postulare videtur, pauca quaedam de *charta nocturna* addam, nam cum omnia Botanicorum volumina, quotquot eorum extant, huius plantae ne mentionem quidem fecerint, operam meam non male in eo collocandam neque reprehendendam, sed potius laudandam esse existimo, si aliquam descriptionem hic suppeditem. Radices sunt duae, similes plantae pedis, in quinque strias diuisae, terrae non adfixae, sed maxime mobiles, pedioli duo, scapus succulentus, ouarium sub flore in medio fero plantae insitum, rami duo secundum illud:

In medio ramos, amosaque brachia pandit.

In quorum extremitatibus conspiciuntur duo petala in quinque lacinias diuisa, clauiculis simillima, idem de hac planta, quod CICERO de vite ait, dici potest: *clauiculis suis, quasi manibus, quicquid nata est, amplectitur.* Flos capitatus infundibuliformis, interdum umbellifer, papilionaceus, dimidio capsularis. Notatu dignum est eam per floris infundibulum alimenta recipere. Charta nocturna vocatur propter virtutem *ἄγρυπνιαν* litteratorum, lucubrationibus admodum necessariam, producendi. Ad patriam huius plantae quod attinet, ea primum Asia, quae et primorum fuit

Interdum alius color pallori est immixtus marmoribus figuratis simillimus, vt tibi fingere possis omnia e regno minerali genera hic collecta esse, v. c. cupreus, coeruleus, luteus atque violaceus, sic H O R. ait:

Tinctus viola pallor amantium

Et TIBVL.

Nimius luto corpora tingit amor.

Ad foeminarum conspectum gaudia ingentia pectora penetrant, quarum fauorem omnibus modis promereri cupiunt, quo adepto omnes gestus animi sententiam declarant, etenim

Candida vicini subrisit molle puella

Cor tibi rite salit.

Noctambulones imitantur, qui tectis aedificiorum irrepunt, hi vero vrbis permeant plateas, illi ex opinione vulgi nomine ipsorum dicto in terram cadunt, hi magnas in eo delicias quaerunt, obuolentibus vt salutentur a virginibus, belle depictam eorum imaginem haec exhibent verba:

Est ardelionum quaedam == == natio

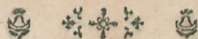
Trepide concursans, occupata in otio,

Gratis anbelans, multa agendo nihil agens

Sibi molesta et aliis odiosissima.

Vespertilionum more obscuris abditisque in locis commorantur; scalas, ianuas, latebrasque natio illa lucifuga inhabitat, ita vt ipsos *silios tenebrarum*

fuit parentum, fuisse creditur, nunc in omnibus terrae obuia est tractibus. Diuersae illius sunt species, est enim vel *vulgaris*, quae iterum aut *syluestris*, aut *urbana*, aut *pavana* est, et ad *polyandria* refertur, vel *nobilior*, eaque aut *urbana*, aut *hortensis*, quae *monandriis* et *dyandriis* etc. annumeratur, et quidem vel cum vel absque spe thalami, tunc manet clandestina. Antiquitus vocata est *Chelidon* (i. e. auis) CICERO de Verre dicit eum auspiciato a Chelidone surrexisse, nimius eius vsus pallorem producit. Quod reliquum est, hanc plantam tuo systemati plantarum et herbario viuo inferere poteris. Nonnulli Botanicorum affirmant ipsam apud nos singulatim in valle rofarum inueniri et papaueri erratico proxime accedere.

brarum summo iure appellare possis, saepissimeque ingemiscentes hunc
sonum lamentabilem edunt:

Hic ego mendacem stultissimus vsque puellam

Ad mediam noctem exspecto.

Qua quidem in conditione grauissima pericula hoc malo affectis
imminent,

Non vnquam reputant, quanti sibi gaudia consistent.

Nec tibi parceret misero, trepidumque MAGISTRVM

In cauea magno fremitu tollet LEO alumnus.

Ordinis ratio exigit, vt paucis causas enarremus, ne autem nausea le-
ctoribus oboriatur, breuitate magis commendati quam sermone proli-
xi esse cupimus, potiores nominabimus, sunt: otium, nimia vini in-
gurgitatio, desiderium vel matrimonii praegustus, vel = = = ne quid
gravius dicam, prouidaque cura ante tempus ea procurandi, quae fu-
turis vsibus sint destinanda, saepe etiam pietatis specie auram popula-
rem atque piarum foeminarum *) fauorem captare solent. Vlcera ex-
terna atque fonticuli exarefacti his annumerandi sunt. Chirurgicae
operationes, quas in sensu proprio pro- quibusvis hominum facultati-
bus, qui sanis manibus pollent, accipimus, exoptatum praestant vsum,
caeterum hoc vnguentum mirifice delectabit. R. Essentia lignorum
concentrata **) **¶** VI. Arundo satiuā, *Spanisch Robr* **¶** Hji, Vrtica
vulga-

*) Peculiaris quaedam species eiusmodi farinae hominum, quae integras
familias artibus suis deceptas flagitiorum sordibus polluit, iam PAVLI
aetate extitit, sic enim loquitur: *ἔστι οἱ ἐνδονοτες εἰς τὰς οικίας, καὶ ἀρχαλο-
τεουσιν τὰ γυναικῆρια σεσωρευμενα ἀμαρτιας, ἀγῶμενα ἐπιθυμιας ποικιλαις.*

***) cf. C. FR. PAVLLINI *flagellum salutis*, f. *Erzählung wie mit Schlaegen
allerhand schwere fast unheilbare Krankheiten bald und wohl curirt worden*,
multis additamentis propediem a me edendum. Veteres medici per ἐπι-
κρουσιν multa mala penitus tollebant, erat autem ἐπικρουσιν certa quaedam
cum ferulis leuibus percussio, aptissima membris aegroti in tumorem effu-
sis commode coercendis. GALEN. I. 14. therap. κατακρουσιν vocat. Na-
turae ordini conuenientissimum est remedium,

*Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Vnguibus et pugnis, dein fustibus atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricauerat vsus.*

vulgaris. *) Mj. Ficus manuum. **) Q. P. Priapus tauri praepar.
Wß. M. S. *Eine niederschlagende Salbe*, caue ne quid nimis, sequitur delirium, quo plurimum medicus ipse in vitae discrimen incurrit. R. Ess. pudicitiae. ꝑjv. Hb. Exspecta paulisper. Mj. Spir. Parce tempori. ꝑß. Rad. Pentaphylli. Mj. Extr. Clandestinae. 3ß. M. S. *Küblträncken*. Quibus adhibitis, si nondum ad sanam redierint mentem, in sopronisterium publicis sumtibus extruendum sunt ducendi, quibus malis perpetiendis martyres amoris his animum solatio erigunt verbis:

O lovely Maid, then will I think on thee!

§. VII.

De Phisi iacis.

Medici in eo consentiunt omnes phisim siue tabem proprie sic dictam ad mala minime sananda, quia vniuersi corporis consumptio, ex pulmonum vlcere orta cum febris lenta et continua, spiritus vitales absorbet, esse referendam; cui sententiae refragari non audeo, quippe cum quotidie experiamur quanta cum atrocitate ac violentia illud malum vires debilitare, pulmones consumere et praematura morte miseris opprimere soleat mortales; vnam tamen crebra et diligenti obseruatione tabis inueni speciem vtrique sanandam, saepiusque mea opera eam sanatam testor, quam ob causam illam *iacis* nominare placet. Habetis hic indicia, pulmones morales cogendis atque soluendis nummis sunt minus aptae, marsupiales muscoli animum erigentes vim amittunt, extensio ipsorum cessat, cuius in locum nimia et admodum noxia successit contractio, omnis extabescit adeps, marsupium languescit atque obstructionibus constringitur, muscaea euacuatur et sterilia fiunt, vestes splendidiore, aurea argenteaque spectatorum virorum ornamenta detracta, dilabuntur. Fluidum nerueum

*) *Vitica* rustici vtuntur in gallinarum pullis a Venere arcendis.

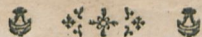
**) *Ficus* in genere a LINNAEO ad *cryptogamias* refertur, hanc autem speciem omisit, quapropter eam commemoro atque aduersus *cryptogamias* laudo; est similis pentaphyllo, monophyllus, quinque lacinii distinctus, disco plano, flore irregulari rubro, et cum corporibus admotus sit, sonum edente. Vocatur quoque *ficus aurium*.

ueum haerere incipit, pecunia enim est neruus rerum gerendarum; cuius rei rationes, vel nimia prodigalitas, vel spei mox implendae prolongatio, vel acquisitio nummorum exigua, quae vltior plerumque in litteratos cadit, afferri possunt; porro, causa omnis motus succus mineralis infusus in musculum est, quo succo rarefacto in cavitare musculorum ipsum marsupium flaccescit et contractionem inducit. Age omnes animi neruos intendamus, vt hunc grauissimum morbum profligemus. Nos, qui vsu didicerimus leuiori morbo prouocato grauiore submoueri, hac via saepissime opportunam nacti sumus occasionem nostrae quidem dignitati, aegrotorum autem saluti, mirifice consulendi. Via insistendum hac est: cogita de haemorrhoidibus (*die güldene Ader*) producendis, quibus producis omnia ex voto succedent; probe vero tenendum est, ita nobis hic versandum esse, vt diaeta rite obseruata neque amittantur neque obstruantur. Aurea sane regula est commendanda: disce opera et studio adhibito multiplicationem, diuide prudenter, subtrahe parciter, caue ne fractionibus iterum in manus medicorum incurras, omnis enim tunc spes euanescit. Oblectabit si quaedam de modis haemorrhoides acquirendi addamus, qui varii sunt, *legitimi et illegitimi, faciliores et difficiliores, a facilioribus legitimis* fiat initium: R. Tinct. matrimonii. Q. P. Ess. dotis. Q. V. Mixt. amplorum munerum a diuitibus datorum. aa. β jj. saepius repetito hoc actu restitutio in integrum aderit. R. Massa haereditatis pinguis *) Q. P. donatio inter viuos Q. V. vnus vel alterius legati perceptio. S. S. S. qua quidem in causa *legitimam* inter Iurisconsultos vsitatam vehementer deprecamur. S. *Abloesender Saft*. R. Fortuna fauens, pro lubitu, ampla pecunia aduentitia sorte, \mathbb{H} M. metallicarum partium vbertas. S. *Staerkende Puluer*. Verum enimvero haec posteriora non sunt satis tuta et cum cautione vsurpanda, laudem meliorem meretur Hb. *Matricaria, Mutterpennige*, et Chamandris patrum, *Vergis mein nicht*, S. *Eine Latrwerge im Frühling und Herbst einzunehmen*. *Difficilius* autem est illud studio et labore acquirendum. Properamus ad *illegitimos*, quos quidem aegroti, propter naturalem propensitatem ad mala, qua semper in veritum nitimur, sibi eripi non patiuntur.

Aucto-

*) *Captus astutus ubique
Testamenta senum.*

Auctoritatem medicorum summum hic saepe in discrimen venire, fatis constat,

Sed irā cadat naso, rugosaque sanna

Dum veteres auis tibi de pulmone reuello.

Vulgo vitur R. Lapis alectorius. *) 5j. Poma amoris liberioris virginum aut mulierum **) Mj. Christa Galli f. alectorolophus ʒi. Ed. Cornucopioides. ***) Gr. XII. M. D. S. *Schwindsuchtsbalsam*. Vniuersalis autem remedii vim habebunt Pillulae Polychresticae. R. Aurum et argentum, quantum sufficit. Aqua vitae. Gr. X. Hermacii lophi. Gʒij. ****) S. *Schmerzstillende Pillen im Nothfalle zu gebrauchen.*

§. VIII.

*) *Lapis alectorius* in ventriculo gallorum reperitur. ALBERTVS M. refert, eum vi pollere, eos qui ipso vtuntur ditescendi, animum comparandi, disertos reddendi atque virtute amatoria instruendi. Gallus ipse commendatur a SINIBALDO in *Geneantropia* L. III. Tr. 4. p. 397.

**) *Prodiga non sentit pereuntem foemina censum;*
At velut exhausta rediuius pullulet arca
Nummus et e pleno semper tollatur aceruo.

**) Hic in quamplurimis MS. variantem inuenio lectionem, loco enim *cornucopioides* legunt litteris graecis *κερνοκοπιωτης*, quod et melius, verterem: *qui cornua facit*, et tunc esset germanismus elegans ex gallicismo, ni fallor, ortus. Vocem conflatam esse ex Latinorum cornu et Graecorum *ποιωτης*, et tunc syllaba *κο* *πλεοναζης*, et vltimas syllabas in plerisque codicibus incuria librariorum mutilatas esse conicio. Per cornua autem ex orientalium populorum more omne felicitatis genus indicatur.

****) VET. SCHOLIAST. interpretatur *λιθους εσαωρευμενους εις τιμην του ερμου*. RABBINI in *Tract. Talm. de idolol.* *פרק ערובות* Perf. *בג'אס*.

Hi lapides sic dicti, quos per superstitionem gentiles, Indi et Arabes viatores, vt Mercurium sibi redderent propitium, in aceruum construebant. In Saxonia pretiosa omnia, pulchrae quoque virgines Mercuriales et constructi mercatorum auri argentique acerui sic appellantur, qui quidem duplicis sunt generis, vel *genuini*, quibus cum fructu vti poteris, vel *spuri*, collybistarum inter mercatores, qui Mercurium, Patronum furum, sibi reddiderunt propitium, his est abstinendum. Londini vocantur *Mercury-Women*, quas ita describit CRANIERIVS

§. VIII.

Epilogus.

Opus meum, quod me lucusque mirifice delectavit, iam ad finem ex voto perductum video, steti promissis atque de morbis litteratorum epidemicis meam cum lectoribus communicavi sententiam, et quanquam plura eorum possent enarrari genera, tamen ea reticere malo, quam auctor sublestae fidei esse, peccarem enim contra meum consilium §. I. propositum, et cuiusdam Scholastici famulo Musaei mei fores pulsante meque relictis omnibus ad opem Scholastico morbo laboranti vocante calamus scriptorium e manu deponere propemodum cogor; quod eo lubentius facio, quo avidius arripio occasionem *de epidemicis Scholasticorum morbis*, si vestra et bibliopolae voluntas concesserit, quaedam in publicum excendi, quam commentationem alia *de pica elegantiae eruditorum* excipiet, de quibus consiliis quaedam pro more in vltima §. dicere et his libellis minari volui. Suscipiatis igitur velim benevole hanc meam operam, rogo vos atque obsecro audacter tanquam auctor, obtestor tanquam medicus, aggredior tanquam eruditus, qui humaniores litteras, vti vos intellexisse credo, callet.

Iam satis est: ne me GALENI serinia Magni

Compilasse putes, verbum non amplius addam.

de moribus mulierum c. 12: certaines femmes, qui exposent en vente les nouvelles et autres petits imprimez par le moyen des colporteurs, qui les vendent en detail dans les rues. Apud nostrates eiusmodi relationes in conuentibus mulierum, quibus lingua ex beneficio naturae admodum est volubilis, gratis audire possumus.

Pon Ya 1812 a

ULB Halle 3
002 405 644

bis 16. 10. 1812

Sb.

11

DE
LITTERATORVM EPIDEMICIS
E RECTA SANANDI RATIONE
BREVIS COMMENTATIO

QVA
VIRO
SSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO
NNI DAVIDI
EICHELIO

KRUMHERMERSDORFIO MISNICO
PHILOSOPHIAE HONORES

NVPER
IN IPSVM COLLATOS
GRATVLATVR

AS AMICORVM QVORVNDAM
AVCTORE *M. Franke.*
NIO FERDINANDO PHILIATRO
MED. PRACT

L I P S I A E
ERIS VIDVAE LANGENHEMIAE

